

LANDSKAPSTYRELSENS FRAMSTÄLLNING

till Landstinget med förslag till

- 1) landskapslag om ändring av 4 § landstingsordningen för landskapet Åland,
- 2) landskapslag om ändring av landskapslagen angående åländsk hembygdsrätt,
- 3) landskapslag angående ändring av landskapslagen om landstingsval och kommunalval,
- 4) landskapslag om ändring av kommunallagen för landskapet Åland,
- 5) landskapslag angående ändring av 7 § landskapslagen om kulturell verksamhet samt
- 6) landskapslag angående ändring av 4 § landskapslagen om fysisk och ekonomisk planering.

Allmän motivering

Behörighet att lagstifta om frågor som rör mantals- och befolkningsböcker tillkommer rikets lagstiftande organ enligt bestämmelserna i 11 § 2 mom. 14 punkten självstyrelselagen för Åland. Behörighet att handha förvaltningen inom området tillkommer riksmyndigheterna enligt i 19 § självstyrelselagen. Närmare bestämmelser om förfarandet finns i lagen om befolkningsböcker (FFS 141/69). Genom en ändring av lagen (FFS 1028/89) har betydande förändringar genomförts. I stället för att som tidigare årligen samla in uppgifter och på basen av dessa uppgöra mantalslängder, skall myndigheterna framdeles utgå från befintliga uppgifter och sedan göra ändringar i dessa vid flyttningar o.dyl. Mantalsskrivning som begrepp betraktat försvann i och med lagändringens ikraftträdande den 1 januari 1990.

På flera ställen i lagstiftningen har rättigheter och skyldigheter gjorts beroende av mantalsskrivningsorten. Detta gäller t.ex. rösträtt i landstingsval och i kommunalval. Genom att mantalsskrivningen försvinner måste lagändringar vidtas för att bestämmelserna inte skall förlora sin betydelse. Sådana ändringar behöver göras i landstingsordningen för landskapet Åland (11/72), i landskapslagen angående åländsk hembygdsrätt (4/53), i landskapslagen om landstingsval och kommunalval (39/70), i kommunallagen för landskapet Åland (5/80), i landskapslagen om kulturell verksamhet (39/83) och i landskapslagen om fysisk och ekonomisk planering (67/74).

Detaljmotivering

Landskapslagen om ändring av 4 § landstingsordningen för landskapet Åland

I 4 § landstingsordningen anges vem som är röstberättigad i landstingsval och därmed även vem som är valbar till landstinget. I 1 mom. hänvisas till bestämmelserna i 4 § 1 mom. självstyrelselagen som anger åländsk hembygdsrätt som krav för rösträtt. Som undantag från denna regel hänvisas till riksdagsordningens bestämmelser om förlust av valrätt vid olika typer av otillåtet förfarande. I 2 mom. förekommer ordet mantalsskrivning, varför bestämmelsen bör ändras. I samband med denna ändring föreslår landskapsstyrelsen att bestämmelsen formuleras om så att det klart framgår i vilka fall rösträtten i landstingsval kan inskränkas. Önskemål om detta framfördes av landstinget redan i samband med antagande av landstingsordningen år 1972. I sak överensstämmer paragrafen dock med bestämmelserna i 4 § 2 mom. gällande lag.

Landskapslagen om ändring av landskapslagen angående åländsk hembygdsrätt

Begreppet mantalsskrivning används tre gånger i landskapslagen angående åländsk hembygdsrätt. Bestämmelserna i 1 § 1 punkten och 2 § var avsedda att gälla under en övergångsperiod räknat från lagens ikraftträdande. De har idag förlorat sin betydelse och kan därför upphävas.

I lagens 5 § finns bestämmelser om vad en ansökan om åländsk hembygdsrätt skall innehålla. Enligt 5 § 1 mom. 3 punkten skall sökande till ansökan foga ett så kallat mantalsskrivningsintyg. I och med att mantalsskrivningen bortfallit bör bestämmelsen ändras. Landskapsstyrelsen föreslår även ändringar i 1 mom. 2 punkten. Även denna ändring föranleds av ändrade rutiner hos intygsgivande myndigheter.

Landskapslagen angående ändring av landskapslagen om landstingsval och kommunalval

2 § 1 och 4 mom., 2a §, 8 § 1 och 3 mom., 10 §, 12 § 5 mom. och 79 § 1 mom.

I landskapslagen om landstingsval och kommunalval finns en rad bestämmelser i vilka mantalsskrivningen och de röstberättigades mantalsskrivningsort är av betydelse.

delse. Genom de föreslagna ändringarna skulle begreppet mantalsskrivning utmönstras ur lagen. Avgörande skulle framdeles vara var de röstberättigade har sin i lagen om befolkningsböcker avsedda hemort.

9 §, 11 § och 40 § 1 och 3 mom. Före de ändringar i vallagen som genomfördes år 1987, publicerade i ÅFS 58/87, uppgjordes vallängder med mantalsslängderna som förebild. Vallängderna kom därigenom att uppta de röstberättigade i en ordning som bestämdes av deras adress. För att lätt kunna söka efter röstberättigade med okänd adress uppgjordes även ett alfabetiskt register i form av ett kartotek. Efter lagändringen år 1987 skall vallängderna uppgöras i alfabetisk ordning. Något behov av ett särskilt registerkartotek i alfabetisk ordning finns därmed inte längre, varför det föreslås borttaget.

Landskapslagen om ändring av kommunallagen för landskapet Åland

Enligt 12 § kommunallagen för landskapet Åland skall antalet ledamöter i kommuns fullmäktige fastställas på basen av antalet mantalsskrivna kommuninvånare. Enligt förslaget skulle det avgörande framdeles vara invånarantalet på årets första dag. Liknande tekniska ändringar föreslås i bestämmelsen om rösträtt i 14 § och i bestämmelsen om kommuns rösträtt i 80 § 1 mom..

Landskapslagen angående ändring av 7 § landskapslagen om kulturell verksamhet

Vid fastställandet av landskapsandelar för kulturell verksamhet används en viss fastställd faktor vilken multipliceras med antalet mantalsskrivna i kommunen. Efter den föreslagna ändringen skulle nämnda faktor i stället multipliceras med fjolårets invånarantal.

Landskapslagen angående ändring av 4 § landskapslagen om fysisk och ekonomisk planering

I paragrafen skulle mantalsskrivningsinstitutet som en grund för fördelningen av kostnaderna för regionplanearbetet utbytas mot antalet bosatta i kommunen. Dessutom skulle bestämmelserna i gällande 3 mom. rörande beräkningen av kommuns sjömansinkomster utmönstras ur lagen, eftersom den särskilda sjömansinkomsten borttogs vid reformen av sjömansskatten år 1986.

Med hänvisning till det anförda föreläggs Landstinget till antagande

L a n d s k a p s l a g
om ändring av 4 § landstingsordningen för landskapet Åland

I enlighet med landstingets beslut, tillkommet i den ordning 55 § landstingsordningen för landskapet Åland föreskriver, **ändras** 4 § 2 mom. landstingsordningen den 2 februari 1972 för landskapet Åland (11/82) som följer:

4 §

Rösträtt har dock inte den som, även om han uppfyller i 1 mom. avsedda krav, har gjort sig skyldig till att vid landstingsval ha köpt eller sålt röst eller gjort försök därtill eller avgivit sin röst vid fler än ett tillfälle eller genom våld eller hot stört valet. Här avsedd inskränkning gäller för den röstberättigade intill det sjätte kalenderåret efter det slutlig dom meddelades i saken.

L a n d s k a p s l a g
om ändring av landskapslagen angående åländsk hembygd rätt

I enlighet med landstingets beslut
upphävs 1 § 1 punkten och 2 § landskapslagen den 18 mars 1953 angående åländsk hembygd rätt (4/53) samt
ändras lagens 5 § 1 mom. som följer:

5 §

Till ansökan om åländsk hembygd rätt skall fogas ämbetsbevis som styrker att sökanden under fem år utan avbrott varit bosatt i landskapet. Kan annan person förvärva hembygd rätt tillsammans med sökanden skall ämbetsbevis bifogas också för denna. Till ansökan skall dessutom fogas hemortsintyg utgivet av registerbyrån i landskapet.

L a n d s k a p s l a g

angående ändring av landskapslagen om landstingsval och kommunalval

I enlighet med landstingets beslut **ändras** 2 § 1 och 4 mom., 2a §, 8 § 1 och 3 mom., 9 §, 10 §, 11 §, 12 § 5 mom., 40 § 1 mom. 3 punkten och 79 § 1 mom., av dessa lagrum 2 § 1 mom., 2a §, 8 § 1 och 3 mom., 9 §, 10 §, 12 § 5 mom. och 79 § 1 mom. sådana de lyder i landskapslagen den 6 augusti 1987 (58/87) samt 2 § 4 mom. sådant det lyder i landskapslagen den 10 april 1979 (20/79), som följer:

2 §

Val förrättas i varje kommun. Kommunen utgör ett röstningsområde om det inte av särskild orsak är erforderligt att dela in kommunen i flera röstningsområden. Kommunfullmäktige skall vid behov i januari månad fatta beslut om indelning i röstningsområden. Till röstningsområde hänförs de röstberättigade som på årets första dag i folkbokföringen antecknats vid fastighet inom röstningsområdet. Är röstberättigad inte antecknad vid någon fastighet bestämmer fullmäktige till vilket röstningsområde han skall hänföras.

I länsrättens utslag i ärende som avses i denna paragraf får ändring inte sökas genom besvär.

2a §

Kommunstyrelse skall underrätta registerbyrån om den plats där röstning skall ske och den plats där vallängderna kommer att vara framlagda för granskning.

8 §

Som underlag för vallängd uppgör registerbyrån **basförteckning** för varje röstningsområde. Förteckningen uppgörs enligt den indelning i röstningsområden som gällde vid utgången av juni månad under valåret. I basförteckning upptas varje röstberättigad som på valårets första dag har hemort i kommunen.

Röstberättigad som inte har hemort i landskapet skall antecknas i ett särskilt tillägg till basförteckning för det röstningsområde där han senast hade hemort.

9 §

Till basförteckning fogas ett **röstkort** för varje röstberättigad. På röstkortet anges den röstberättigades fullständiga namn, de två sista siffrorna i hans

födelseår, hans adress samt uppgift om i vilket röstningsområde han upptagits i vallängden. På röstkortet anges även var och när vallängden är framlagd för granskning samt var och när valförrättning äger rum. Utöver vad här sagts får kortet inte innehålla annat än upplysning om rättelse av fel samt om tillvägagångssättet för röstningen.

Basförteckning och röstkort uppgörs på blanketter som fastställs av landskapsstyrelsen. Registerbyrån skall senast **den 10 augusti** under valåret mot fastställd avgift tillställa de kommunala centralnämnderna basförteckningar och röstkort.

10 §

Kommunal centralnämnd skall senast **den 19 augusti** under valåret granska basförteckningarna. Nämnden skall i basförteckning införa sådan röstberättigad som inte blivit införd i basförteckning trots att han enligt intyg av registerbyrån borde ha blivit införd i den, samt person som enligt basförteckningen antecknats sakna åländsk hembygdsrätt men som enligt intyg av vederbörande myndighet innehar hembygdsrätt. Nämnden skall utesluta person som inte är röstberättigad ur basförteckning genom att stryka över hans namn. Orsaken till uteslutning skall anges i basförteckningen. Om påföljd som innebär förlust av rösträtt enligt officiell utredning upphör att gälla före den första valdagen, skall personen införas i förteckningen som röstberättigad. Görs rättelse i basförteckning enligt detta moment skall röstkortet rättas på motsvarande sätt.

Kommunal centralnämnd skall skriftligen utan dröjsmål underrätta registerbyrån om ändringar i basförteckning som rör rösträtten.

Sedan basförteckning granskats och rättats skall på den antecknas att den är vallängd för röstningsområde. Vallängden undertecknas därefter på kommunala centralnämndens vägnar.

Myndighet som för befolkningsböcker eller hembygdsrättsregister, chef för polismyndighet, allmän åklagare och häradshövding är skyldig att lämna erforderliga uppgifter till kommunal centralnämnd.

11 §

Kommunal centralnämnd skall sända röstkort till varje röstberättigad vars adress är känd. Kortet sänds till röstberättigad efter det basförteckningen har granskats såvitt gäller honom, dock senast **den 20 augusti**.

12 §

Rättelseyrkande som avses i 3 eller 4 mom. får även framställas av register-
byrån på tjänstens vägnar.

40 §

Kommunal centralnämnd skall skrida till alla för valens förrättande erforderliga
åtgärder och för detta ändamål bland annat i god tid förvissa sig om att
valnämnderna till sitt förfogande har:

3) vallängd för röstningsområdet;

79 §

Har nyval förordnats skall registerbyrån med tillämpning av senast tillgängliga
uppgifter uppgöra och tillställa kommunal centralnämnd i 8 § avsedda basförteck-
ningar.

Denna lag träder omedelbart i kraft.

L a n d s k a p s l a g
om ändring av kommunallagen för landskapet Åland.

I enlighet med landstingets beslut **ändras** 12 § 2 mom., 14 § och 80 § 1 mom.
kommunallagen den 19 februari 1980 för landskapet Åland (5/80), av dessa lagrum
80 § 1 mom. sådant det lyder i landskapslagen den 22 november 1983 (60/83), som
följer:

12 §

V a l a v l e d a m ö t e r ; a n t a l e t l e d a m ö t e r

Antalet fullmäktigeledamöter som skall väljas bestäms i förhållande till kom-

munens invånarantal på årets första dag enligt följande:

Invånarantal	Antal fullmäktigeledamöter
högst 1.000	13
1.001 - 2.000	15
2.001 - 3.000	17
3.001 - 4.000	21
4.001 - 6.000	23
6.001 - 10.000	27
över 10.000	31

14 §

R ö s t r ä t t

Rösträtt vid val av ledamöter och ersättare i fullmäktige har den som innehar åländsk hembygdsrätt och vid valårets ingång har fyllt 18 år samt haft hemort i kommunen på årets första dag.

80 §

K o m m u n s r ö s t r ä t t

Vid stämman har kommun en röst för varje påbörjat femhundratal invånare i kommunen på årets första dag. Kommuns röster fördelas jämt mellan dess vid stämman närvarande ombud.

L a n d s k a p s l a g

angående ändring av 7 § landskapslagen om kulturell verksamhet

I enlighet med landstingets beslut ändras 7 § 2 mom. landskapslagen den 25 juli 1983 om kulturell verksamhet (39/83) som följer:

7 §

Av de i 1 mom. 2 punkten avsedda kostnader som kommuns kulturella verksamhet medför kan som grund för bestämmandet av landskapsandelen beaktas högst ett av landskapsstyrelsen fastställt belopp för varje invånare i kommunen föregående år.

L a n d s k a p s l a g
angående ändring av 4 § landskapslagen om fysisk och ekonomisk planering

I enlighet med landstingets beslut ändras 4 § landskapslagen den 30 juli 1974 om fysisk och ekonomisk planering (67/74), sådan den lyder i landskapslagen den 1 juli 1977 (55/77), som följer:

4 §

Kommunernas andel av kostnaderna för uppgörande av regionplanen skall bestridas med landskapets enskilda medel.

Kommunerna skall ersätta landskapet för de kostnader som landskapet enligt 1 mom. övertagit sålunda att hälften av kostnaderna av den årliga avräkningen fördelas mellan kommunerna i förhållande till envar kommuns skatteören under föregående år medan den andra hälften fördelas i förhållande till envar kommuns invånarantal det år avräkningen gäller.

Landskapsstyrelsen kan besluta att av kommunerna uppbärs förskott på kommunernas andel, dock så att förskottet för envar kommun inte får uppgå till högre belopp än det godkända kostnadsförslaget förutsätter fördelat enligt 2 mom.

Mariehamn den 6 november 1990

L a n t r å d

Sune Eriksson

Lagberedningssekreterare

Michael Patrickson